

Turnhout Begijnhof: Dagrappporten

Maandag 20/3/2017

Externe condities: bewolkt met af en toe lichte buien, veel wind

Aanwezig: Ben T., Margot VDC., Jeroen V.; Kraanman (8u)

Bezoekers: Lieve Wouters (Opdrachtgever)

Werkzaamheden: documenteren van 3 proefputten aan de zuidelijke zijde van het Begijnhof (WP1, WP2 en WP3).

De locatie van werkput 1 werd gekozen op basis van een kaart uit 1642. Op deze kaart is op deze locatie ten westen van het toenmalige Begijnhof een grote vijver afgebeeld. Mogelijk was het Begijnhof in deze periode aan deze zijde ook afgesloten met bebouwing, hoewel dit op basis van de kaart enkel in het noordelijke deel het geval lijkt te zijn. In de proefput zelf werden echter geen sporen aangetroffen die verband houden met een vijver of (stenen) bebouwing. De opbouw van de bodem bestaat uit een dik pakket ophooglagen met puininclusies (ca. 1,00 m) onder de huidige bestrating, daaronder bevinden zich 2 donkere, meer humeuze ophooglagen (30 cm) die bovenop de moederbodem gelegen zijn. In de top van de moederbodem zijn podzolisatiesporen zichtbaar. Het vlak werd aangelegd op de C-horizont op ca. 1,50m onder het huidige maaiveld. De humeuze ophooglagen zijn vermoedelijk te linken aan intensieve bewerking/bemesting van de bodem. De bovenliggende, dikkere ophooglagen zijn lichter van kleur en bevatten meer puin- en afvalbrokjes en zijn mogelijk aangebracht voor het bouwrijp maken van het terrein. In deze lichtere ophooglaag werd voornamelijk postmiddeleeuws aardewerk en steengoed aangetroffen. In het aangelegde vlak werden ook nog enkele sporen gedocumenteerd. Het betreft enkele greppeltjes en kleinere kuiltjes. In een van deze greppeltjes werd grijs aardewerk (vermoedelijk laat middeleeuws) aangetroffen.

Figuur 1: Links: Profiel in WP1; Rechts: Coupe op greppeltje (S1.005) waarin grijs aardewerk werd aangetroffen.

Werkput 2 werd aangelegd in het midden van het Begijnhof, waar de dwarsstraat de noordelijke straat van het Begijnhof met de zuidelijke verbindt. Het Begijnhof moet in deze zone zijn uitgebreid in de 16de of begin 17de eeuw. In deze proefput werd een uitbraakspoor aangetroffen met onderin, ca. 1,00m onder het maaiveld, een vloer met rondom een muur die maximaal 3 stenen bewaard is gebleven. Op basis van de gekende kaarten en illustraties van het Begijnhof is deze structuur, hoewel deze op geen van de bronnen staat afgebeeld, te dateren vanaf de 16de eeuw. Het is echter niet duidelijk aan welk gebouw deze structuur te linken is en wat de functie daarvan was. Een mogelijkheid is dat het Begijnhof

enige tijd ter hoogte van de huidige ingang en dwarsstraat was afgesloten met gebouwen of dat deze structuur toebehoord aan een gebouw dat zich op het centrale binnenplein bevond.

Figuur 2: Foto van (kelder)structuur in WP2.

In het westen van werkput 3 werd (een 20-tal cm onder het maaiveld) een bakstenen, vermoedelijk sub-recente, afvoergoot aangetroffen. Centraal in deze put werd een tamelijk breed (ca. 2m) spoor aangetroffen met een heterogene vulling van geelbruine moederbodem met zwarte vlekken en lenzen. Dit spoor werd als gracht geïnterpreteerd. Opvallend was dat in deze put de moederbodem zich reeds op ca. 1,00m onder het maaiveld bevond, terwijl dit meer westelijk, ter hoogte van WP 1, nog op 1,50m -mv was.

Figuur 3: Links: afvoergoot in WP3 en Rechts: coupe op gracht in dezelfde werkput.

Dinsdag 21/3/2017

Externe condities: Zonnig met af en toe wolken

Aanwezig: Ben T., Margot VDC., Jeroen V.; Kraanman (8u)

Bezoekers: Sophie Debruyne (Erfgoedconsulent); Lieve Wouters (Opdrachtgever)

Werkzaamheden: documenteren van 3 proefputten aan de zuidelijke zijde van het Begijnhof (WP3, WP4 en WP5).

Werkput 4 lag ter hoogte van het oude kerkje van het Begijnhof, meer specifiek ter hoogte van de uitbreiding van deze kerk uit de 16de eeuw. In deze werkput werden verschillende bakstenen massieven aangetroffen. S4.005 vormt een L-vormig massief van ca. 80cm breed gefundeerd op een puinfundering van grote baksteenbrokken. S4.002/4.004 loopt van west naar oost en sluit aan op S4.005. Deze muur wordt aan de zuidelijke zijde verstoord door een recente leiding en uitgebroken (S4.003). Waarschijnlijk betreft het hier bakstenen massieven van de oude Begijnhofkerk. In deze zone werden op verschillende plaatsen ook concentraties van menselijk botmateriaal aangetroffen. Er werden geen skeletten in anatomisch verband teruggevonden. Dit botmateriaal is afkomstig van de oude begraafplaats van de Begijnen die in deze zone van het Begijnhof, rond de oude Begijnhofkerk, gesitueerd was.

Figuur 4: vlakfoto van WP 4

Figuur 5: Foto van de bakstenen massieven in WP4.

In werkput 5 werd in het vlak één spoor (S5.001) aangetroffen, het betreft een gracht die noordwest-zuidoost georiënteerd is. Boven het moedermateriaal kunnen in het profiel verschillende ophooglagen aangetroffen worden waaruit verschillende scherven aardewerk, voornamelijk laat-middeleeuws en postmiddeleeuws materiaal, werden ingezameld.

Figuur 6: Profiel in WP1

Omwillen van bestaande kabels en leidingen en aanplanting (haagjes, bomen) konden de werkputten niet overal worden aangelegd zoals vooraf uitgetekend in het puttenplan opgenomen in de archeologienota. In werkput 1 en werkput 4 bevond de bestaande riolering zich in het zuiden van de werkput. Halverwege werd een zone in werkput 1 ook niet onderzocht omdat de sleuf hier van noord naar zuid doorkruist werd door een waterleiding, een glasvezelkabel en een elektriciteitsleiding. In werkput 2 en 3 liep een elektriciteitsleiding in het zuiden van de werkput. Het oostelijke deel van werkput 3 kon niet worden uitgegraven door de wortels van de aanwezige boom.

Donderdag 23/3/2017

Externe condities: Zonnig

Aanwezig: Ben T., Margot VDC., Jeroen V.; Kraanman (8u)

Bezoekers: Lieve Wouters (Opdrachtgever); Eandis

Werkzaamheden: documenteren van 3 proefputten aan de noordelijke zijde van het Begijnhof (WP6, WP7 en WP 8).

In het noorden van WP6 loopt een leidingsleuf van Eandis (Elektriciteit). In het oosten loopt waterleiding. Profiel ingetekend en gedocumenteerd door Bodemkundige. In het oosten werd een spoor aangesneden (S6.001), Mogelijk betreft het hier de sporen van een gracht of vijver. Mogelijk deze die is afgebeeld op het plan dat dateert uit 1642. Dit spoor werd in de mate van het mogelijke gecoupeerd. De proefput kon echter niet verder oostelijk worden aangelegd omdat hier een waterleiding en een glasvezelleiding lopen. Er werd daarom een zone van ca. 5m opengelaten waar deze leidingen liggen, waarna een extra kijkvenster werd aangelegd om eventueel de oostelijke zone van het grote spoor uit WP6 op te zoeken. In dit kijkvenster werd het spoor echter niet meer aangesneden.

Figuur 7: coupe op S6.001.

WP7 kon niet gegraven worden zoals vooraf was ingepland op het proefputtenplan. Ten noorden van deze sleuf liep een riolering, ten zuiden een elektriciteitsleiding en centraal werd een gasleiding aangetroffen. Eandis kwam ter plaatse en kon aangeven dat het waarschijnlijk een oude gasleiding betrof. De proefput werd echter zuidwaarts verplaatst, uit de zone van de leidingsleuven. Hier kon nog een beperkte zone onderzocht worden. In deze werkput werden geen sporen aangetroffen. Het profiel werd ingetekend en beschreven.

Figuur 8: Oude gasleiding in Proefput 7

Proefput 8 is aangelegd op de locatie van het oudste kern van de oude kerk van het Begijnhof. In deze put werd de zijmuur van de oude kerk aangesneden. Het betreft een ca. 80cm brede bakstenen muur opgebouwd uit bakstenen (21,5x10x5) en een vrij harde beige kalkmortel. De muur is verstoord door 2 gietijzeren leidingen die schuin doorheen de Oost-West georiënteerde muur lopen. De muur zelf is nog maximaal 9 lagen bewaard en is gefundeerd op een puinfundering van ca. 15cm dik. Deze puinfundering rust op het gele zand van de C-horizont. Tegen de noordelijke zijde van deze muur is ook een steunbeer ingebouwd. Deze steunbeer steekt ongeveer 1,00m uit en is eveneens 1,00m breed. In het noorden van deze proefput werd ook nog rioleringsleuf aangesneden.

Figuur 9: Zijmuur van de oude kerk van het Begijnhof met steunbeer. Verstoord door gietijzeren gasleidingen.

Vrijdag 24/3/2017

Externe condities: Zonnig

Aanwezig: Ben T., Margot VDC., Jeroen V.; Kraanman (4u)

Bezoekers: Lieve Wouters (Opdrachtgever)

Werkzaamheden: documenteren van 2 proefputten aan de noordelijke zijde van het Begijnhof (WP10 WP11).

Zowel in WP 10 als in WP11 werden geen sporen meer aangetroffen. In beide werkputten liep er een oude gietijzeren leiding in het noorden van de proefput. Proefput 11 diende zelfs op meerdere plaatsen te worden versmald omwille van kabels en leidingen. Centraal in deze proefput loopt een riolering van west naar oost en werd eveneens een grote bouwput uitgegraven voor een rioleringsput. Ook loopt er een gietijzer leiding van noord-zuid doorheen deze put. In deze proefput kon bijgevolg slechts op beperkte ruimte een vlak worden aangelegd op het niveau van de moederbodem. In beide proefputten werd een profiel gedocumenteerd.

Figuur 10: Vlakfoto in Proefput 11 met duidelijke verstoringen van kabels en leidingen.

Figuur 11: Profiel in WP11.